

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

15 בינואר 2018

1190

כ"ח בטבת התשע"ח

עמוד

הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 17), התשע"ח-2018 290

הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 17), התשע"ח-2018

1. תיקון סעיף 11
- בחוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 11 –
- (1) בפסקה (1), הרישה עד המילה "וכן" – תימחק, ובסופה יבוא "או לדעת השר לביטחון הפנים כשהמדובר הוא במקומות עבודה הנתונים להוראותיו";
- (2) אחרי פסקה (1) יבוא:
- "(א1) ניתנה החלטה על שעת חירום ומצב המשק בשל שעת החירום מחייב זאת; בפסקה זו, "החלטה על שעת חירום" – כל אחת מאלה:
- (א) הכרזה על מצב מיוחד בעורף לפי סעיף 19 לחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951²;
- (ב) הוצאת צו הקורא ליוצאי צבא להתייצב לשירות מילואים לפי סעיף 8 לחוק שירות המילואים, התשס"ח-2008³;

דברי הסבר

על העילה האמורה, ובהעדר הסכמות בקשר לתיקון החוק. ההיתרים הכלל-משקיים להעסקת עובדים בשעות נוספות שהוצאו מכוח העילה כאמור והעומדים בתוקפם כיום הם מיום כ"ב בכסלו התשל"ד (17 בדצמבר 1973) (י"פ התשל"ד, עמ' 553) ומיום כ"ה באייר התשמ"ט (30 במאי 1989) (י"פ התשמ"ט, עמ' 3349) (להלן – ההיתרים הכלל-משקיים).

לפסקאות (1) ו-(2)

מוצע למחוק את הרישה של פסקה (1) בסעיף 11 לחוק העוסקת בסמכות השר להתיר העסקת בשעות נוספות בהתבסס על הכרזה על מצב חירום בתוקף, ובמקומה להוסיף לסעיף 11 פסקה (א1) שלפיה יהיו עילה למתן היתר להעסקת עובדים בשעות נוספות, מצבי חירום אלה: הכרזה על מצב מיוחד בעורף מכוח חוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951; גיוס כוחות מילואים מורחב כמשמעותו בסעיף 8 לחוק שירות מילואים, התשס"ח-2008, והכרזה על אירוע אסון המוני מכוח סעיף 90 לפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן – פקודת המשטרה). כל אחד ממצבי חירום אלה מוגדר על פי ההצעה כהחלטה על שעת חירום.

עוד מוצע, להרחיב את העילה הקבועה בסיפה של פסקה (1) בסעיף 11 לחוק, העוסקת במתן היתר כשהדבר מתחייב מצורכי ההספקה והפעלתם של שירותים חיוניים, ולקבוע כי השר רשאי לתת היתר כאמור גם אם הדבר מתחייב לדעת השר לביטחון הפנים בקשר למקומות עבודה הנתונים להוראותיו. יש מצבים שבאחריות השר לביטחון הפנים אשר בהם עשוי להתעורר צורך במתן היתר להעסקת בשעות נוספות אף שלא מוכרז בהם על אירוע אסון המוני מכוח סעיף 90 לפקודת המשטרה, כדוגמת אירוע שריפת הענק בכרמל משנת 2010 ("אסון הכרמל").

סעיף 1 מוצע לתקן את סעיף 11 לחוק שעות עבודה כללי ומנוחה, התשי"א-1951 (להלן – החוק), הקובע את העילות שבשלהן ניתן להתיר העסקת עובדים בשעות נוספות. סעיף 6 לחוק קובע כי העסקת עובדים בשעות נוספות אסורה אלא אם כן היא מותרת לפי סעיף 10 לחוק או הותרה לפי סעיף 11 לחוק. סעיף 11 לחוק מקנה לשר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים (להלן – השר) להתיר העסקת עובדים בשעות נוספות מכוח העילות המפורטות בפסקאות (1) עד (7) של אותו סעיף. היתרים לפי סעיף 11 יכולים להיות מיוחדים, על פי בקשת מעסיק, או כלליים.

פסקה (1) של סעיף 11 לחוק קובעת כי ניתן להתיר העסקת עובדים בשעות נוספות בתקופה שבה קיים מצב של חירום בתוקף הכרזה לפי סעיף 9 (א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948, וכן בשעה שצורכי ההספקה והשירותים החיוניים מחייבים זאת, לדעת השר, או לדעת שר הביטחון כשהמדובר הוא במקומות עבודה הנתונים להוראותיו או שבהם מבצעים הזמנות של צבא-הגנה לישראל.

במהלך שני העשורים האחרונים התקבלו החלטות ממשלה אשר נחוו את משרדי הממשלה לפעול לקידום הניתוק של החקיקה שבתחום אחריותם מהזיקה להכרזה על מצב חירום האמורה. החלטת הממשלה האחרונה שבהן היא החלטת ממשלה מס' 1948 מיום ח' באלול התשע"ו (11 בספטמבר 2016).

בפועל, עד כה התגלה קושי בניתוק של סעיף 11(1) לחוק מהעילה של הכרזה על מצב חירום, בשל העובדה שההיתרים הכלל-משקיים להעסקת עובדים בשעות נוספות העומדים בתוקפם משנת 1973 ועד היום מתבססים

¹ ס"ח התשי"א, עמ' 204; התשע"ח, עמ' 73.

² ס"ח התשי"א, עמ' 78.

³ ס"ח התשס"ח, עמ' 502.

(ג) הכרזה על אירוע אסון המוני לפי סעיף 90 לפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971⁴;

(3) אחרי פסקה (7) יבוא:

"(8) מטעמים הקשורים בצורכי הכלכלה והמשק או מטעמים ייחודיים הקשורים בצורכי סוג עבודה מסוים, מקום עבודה מסוים או ענף עבודה מסוים, מתוך התחשבות בטובת העובדים."

2. בסעיף 14 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) היתר לפי סעיף 11(א) יכול שיינתן לגבי השטח שלגביו ניתנה החלטה על שעת חירום או לגבי שטח שמחוץ לשטח כאמור, והוא יעמוד בתוקפו כל עוד ההחלטה על שעת חירום עומדת בתוקפה או עד מועד מוקדם יותר שנקבע בהיתה."

3. בסעיף 22 לחוק העיקרי –

(1) בסעיף קטן (א), במקום "בתוך שלושה שבועות" יבוא "בתוך שבועיים";
(2) סעיף קטן (ב) – בטל.

4. בסעיף 33 לחוק העיקרי, בסופו יבוא "ולעניין היתר כללי לפי סעיף 11(8) – אלא לאחר ששקל את המלצתם של ארגון העובדים ושל ארגוני המעבידים כאמור, אם ניתנה המלצה כזאת, ואם ההיתר כאמור הוא לגבי ענף עבודה מסוים – את המלצתם של ארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים באותו ענף עבודה ושל ארגוני המעבידים כאמור, אם ניתנה המלצה כזאת."

ד ב ר י ה ס ב ר

לפסקה (3)

סעיף 3 מוצע לתקן את סעיף 22 לחוק, שעניינו עבודת לילה, ולקבוע בסעיף קטן (א) שבו כי במקום עבודה שבו עובדים במשמרות לא יועסק עובד בעבודת לילה יותר משבוע אחד בתוך שבועיים. זאת, במקום ההסדר הקיים היום שלפיו לא יועסק עובד כאמור יותר משבוע אחד בתוך שלושה שבועות. המשמעות היא שניתן להעסיק עובדים שבעה ימים במצטבר בתוך תקופה של 14 ימים. בכך יש הגמשה באסדרה הקיימת היום בעניין עבודת לילה במשמרות. כמו כן מוצע למחוק את סעיף קטן (ב) של סעיף 22 לחוק, שאינו רלוונטי עוד.

וזה נוסחו של סעיף 22(ב) לחוק, שמוצע כאמור למחוק:

"(ב) בשנים 1991, 1992 ו-1993 יראו כאילו בסעיף קטן (א), במקום "משבוע אחד" נאמר "משני שבועות"."

סעיף 4 מוצע לתקן את סעיף 33 לחוק, שעניינו חובת התייעצות, ולקבוע כי בטרם ייתן השר היתר כללי מכוח העילה שבסעיף 11(8) כנוסחו המוצע, עליו לשקול את המלצת ארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים במדינה או באותו ענף עבודה, לפי העניין, ושל ארגוני מעבידים ארציים ויציגים, בדבר מתן ההיתר כאמור, ככל שניתנה המלצה בידי ארגונים אלה.

מאחר שהעילות למתן היתר לשעות נוספות הקיימות בפסקאות (2) עד (7) שבסעיף 11 לחוק נקבעו על פי ענף עבודה מסוים או סוג עבודה מסוים, מוצע להוסיף בפסקה (8) עילה חדשה כללית אשר תאפשר בתקופת רגיעה להתיר העסקת עובדים בשעות נוספות גם מטעמים הקשורים בצורכי הכלכלה והמשק, וזאת לצד עילה למתן היתר מטעמים ייחודיים הקשורים בצורכי סוג עבודה מסוים, מקום עבודה מסוים או ענף עבודה מסוים. מתן היתר לפי פסקה (8) המוצעת ייעשה מתוך התחשבות בטובת העובדים.

בכך יישמר האיזון הקיים היום בחוק בקשר להעסקת עובדים בשעות נוספות, וזאת בהישען על עילה כללית המסמיכה את השר לתת היתרים כאמור בלי להיוקק לעילת ההחלטה על שעת חירום לפי פסקה (10) המוצעת.

סעיף 2 מוצע לתקן את סעיף 14 לחוק העוסק בהגבלות ותנאים להיתר, ולקבוע בסעיף קטן (ג) שבו כי היתר שניתן לפי סעיף 11(א) לחוק כנוסחו המוצע יכול שיינתן גם מחוץ לשטח שלגביו חלה ההחלטה על שעת חירום כמשמעותה באותו סעיף, וכי הוא יהיה בתוקף כל עוד ההחלטה על שעת חירום עומדת בתוקפה או עד מועד מוקדם יותר שנקבע בהיתה.

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 17, עמ' 390.

עד למתן היתר כללי לפי סעיף 11(8) לחוק העיקרי בנוסחו בסעיף 1(3) לחוק זה, מטעמים הקשורים בצורכי הכלכלה והמשק, ימשיכו לעמוד בתוקפם ההיתרים הכלליים שניתנו לפי סעיף 11(1) לחוק העיקרי בנוסחו ערב תחילתו של חוק זה ושעמדו בתוקפם ערב המועד האמור.

ד ב ר י ה ס ב ר

היתרים אלה ימשיכו לחול כל עוד לא הוחלפו בהיתר כללי שניתן מטעמים הקשורים בצורכי הכלכלה והמשק לפי פסקה (8) של סעיף 11 בנוסחה המוצע.

סעיף 5 בהתחשב בכך שבמהלך השנים שמאז חקיקת החוק ניתנו היתרים מכוח סעיף 11(1) לחוק, ובכלל זה ההיתרים הכללי-משקיים, מוצע לקבוע כי